

Pericopa Balak - Fapta lui Zimri [anul 5782]

מעשה זמרי

După descrierile splendide despre poporul Israel ieșite din gura lui Bil'am, ultima parte a pericopei este dedicată păcatelor poporului în prostituție și idolatrie. Reacția lui Dumnezeu nu a întârziat să vină: „Adonai i-a spus lui Moșe, la-le pe toate căpeteniile poporului și spânzură-le înaintea lui Adonai în fața soarelui și să se abată apriga mânie a lui Adonai de la Israel” (Numeri 25:4).

Rași și alți mari comentatori interpretează că scopul nu era spânzurarea căpeteniilor, ci activarea lor ca judecători care să-i pedepsească pe păcătuitori. Aceasta reiese și din reacția lui Moșe: „Moșe le-a spus judecătorilor lui Israel, fiecare dintre voi să-i ucidă pe oamenii săi care s-au alipit de Baal-Peor” (Numeri 25:5). Cu alte cuvinte, pedeapsa nu este din pricina prostituției ci din pricina păcatului de idolatrie, pentru alipirea de Baal-Peor. Însă este posibil ca cele două păcate să fie amestecate între ele. Bil'am avea un plan care rezultă din vorbele lui de despărțire de Balak: „Acum, iată, plec la poporul meu, vino să-ți vestesc ce va face poporul acesta poporului tău în zilele din urmă” (Numeri 24:14). Iar înțelepții din Talmud au descris sfatul lui în felul următor:

„El i-a spus: Dumnezeul lor detestă indecența, nerușinarea. Iar ei detestă obiecte din in, pânzeturi colorate. Hai să-ți dau un sfat: fă-le paravane din crengi și bagă în ele curve, una bătrână pe afară și una tânără înăuntru, și ele să vândă obiecte din in. Pe când evreii mănâncă, beau, petrec și ies să se plimbe afară, le spune bătrâna: Nu vrei să cumperi niște lucruri de in? Bătrâna îi spune prețul, iar tânăra îi propune mai ieftin. Insistă de două-trei ori și apoi îi spune: Simte-te acasă, stai să alegi ce vrei singur. Pe masă erau carafe cu vin. Ea îi spune: Vrei să bei un pahar de vin? A băut și din cauza aceasta s-a încins și i-a spus: Culcă-te cu mine! Atunci își scoate idolul din poale și-i spune: Închină-te la el! El îi spune: Dar eu sunt evreu! Ea îi spune: Ce-ți pasă? În total este vorba de Peor. Eu doar nu-ți cer să renegi Toraua lui Moise, după cum este scris: „Dar ei au intrat la Baal-Peor, s-au dedicat desfrâului și au ajuns dezgustători în iubirea lor” (Osea 9:10).

În continuare, aduce și Toraua sfatul lui Bil'am: „Iată, ele au fost cele care , la cuvântul lui Bil'am, i-au făcut pe fiii lui Israel să fie infideli față de Domnul, în cele de la Peor, și a izbucnit urgia în adunarea lui Adonai” (Numeri 31:16). Atunci încă nu începuseră să pună în acțiune porunca Domnului de a-i judeca pe cei care au păcătuit și iată că din mijlocul agitației care a început în popor auzind porunca lui Moșe, s-a sculat unul din căpetenii și a acționat: „Și iată, unul dintre fiii lui Israel a venit și a înfățișat-o fraților săi pe o midianită, sub ochii lui Moise și sub ochii întregii adunări a fiilor lui Israel, pe când plângeau ei la intrarea Cortului Întâlnirii” (Numeri 25:6). Cuvântul „iată”, în ebraică *ve-hineh*, înseamnă că s-a petrecut o schimbare bruscă, însă detaliile din Tora sunt foarte puține, așa că și aici avem nevoie de înțelepți.

În Talmud, tractatul Sanhedrin 82:a apare o legendă în care ni se povestește că oamenii din tribul Șim'on au mers

la Zimri Ben Salu (președintele tribului) și i-au spus: în timp ce ei duc discuții care ne vor pecetlui soarta, tu stai și taci? Atunci, el a adunat 24,000 de persoane și a mers la Kozbi și i-a spus: Culcă-te cu mine! Ea a răspuns: Eu sunt o fiică de rege, Și tata mi-a pruncit așa: Să-l ascuți (=să te culci) pe cel mai mare dintre ei. El i-a spus: și el, adică Moise, este președinte (ca și mine). Numai că eu, Șim'on m-am născut al doilea, iar el (Levi) s-a născut al treilea. A prins-o de păr și a adus-o la Moise și i-a spus: Fiul lui Amram, asta ne este interzisă sau ne este permisă? Dacă îmi spui că este interzisă, pe fata lui Yitro (Țipora, soția sa) cine ți-a permis-o? *Halachaua* l-a ignorat (pe Moise?) și toți au izbucnit în plâns „... ei plâneau la intrarea Cortului Întâlnirii” (Numeri 25:6). În continuare scrie „Când i-a văzut Pinhas Ben Elazar ...” (Numeri 25:7). Ce a văzut el? Spune Rav (înțeleptul): A văzut un fapt și și-a amintit de *halacha*. El (Pinhas) i-a spus (lui Moise) : Fratele tatălui-tatălui meu: doar tu ne-ai învățat la coborârea de pe Muntele Sinai: Nesăbuiții lovesc pe cel care se culcă cu o străină! (Moise) i-a spus: Cel care citește această epistolă va fi trimisul care va executa ceea ce scrie în ea.

Personajele din acest midraș pot fi identificate cu cele din două versete: „Iar numele israelitului lovit care a fost ucis împreună cu midianita era Zimri Ben Salu, președinte al casei părintești al tribului Șim'on (Numeri 25:14-15).

Plânsul poporului este ușor de înțeles. El reprezintă asumarea păcatului și teama de pedeapsa care va veni peste nenumărații păcătoși. Însă după cum descrie midrașul, plânsul la intrarea în cort se referă mai degrabă la Moșe și reprezintă o exprimare ambiguă a problemei juridice și de aceea scrie în midraș că „*halachaua* l-a ignorat”. Pe cine? Pe Moise?

Poporul se aștepta ca în aceste momente grele, Moise să acționeze imediat în fața actului de idolatrie ca urmare a curvăsăriei. Când el ezită să riposteze, președintele tribului Șim'on acționează sub presiunea populației care cere abrogarea sentinței de spânzurare a miilor de cei care au păcătuit.

Midrașul îl descrie pe Zimri ca un bădăran și nesimțit chiar și în atitudinea lui față de Kozbi. Nu este aici nici un act de iubire ci o acțiune de brutalitate. Ca să o convingă să i se supună „a prins-o de păr și a dus-o la Moise”. După aceea a băgat-o în cort și și-a îndeplinit viciile, parcă Kozbi nu ar fi o fire umană. În acest fel, el a încercat să slăbească autoritatea lui Moșe de a judeca pe cei vinovați de infracțiune de proxenetism. Moșe și poporul din jurul lui nu au avut o ripostă adecvată și promptă la aceste provocări ale lui Zimri. Iar după ce l-a atacat pe Moșe cu argumente de *halacha*, Moșe și tot poporul au izbucnit în plâns.

Unii comentatori moderni explică faptul că Moșe nu a vrut să se confrunte cu Zimri, din pricină că Zimri îi amintea că și el s-a încurcat în același păcat (când a luat-o pe Țipora). Cu toate că el a luat-o de soție înainte de darea Toraei, adică atunci încă era permis de luat o străină, el prin modestia lui excepțională nu a vrut să fie nici măcar de mar'it-ayin מראית עין, un fel de „văzul lumii”, fiindcă oricum porunca nu exista când el s-a căsătorit.

Modestia excesivă a lui Moise nu i-a îngăduit așadar să riposteze cum trebuie la provocarea lui Zimri. Tocmai riposta curajoasă și promptă a lui Pinhas era necesară în acel moment, mai ales că acest act a oprit pandemia care a apucat să omoare pe cei 24.000 de oameni adunați de Zimri.

De aici învățăm că în fața unui tupeu curajos criminal care vine să zguduie bazele justiției și încearcă să discrediteze conducerea, este nevoie de o acțiune glorioasă care să rămână în limitele normelor de drept și moralitate.